

Delrapport 3

Kvalitet i bedriftsopplæringen

I denne rapporten undersøker NIFU kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen som foregår i lærebedriftene.

RAPPORT | SIST ENDRET: 29.04.2014

Tittel:

Kvalitet i fag- og yrkesopplæringen- Fokus på opplæringen i bedrift

Rapporten:

Last ned rapporten hos NIFU (PDF)

Forfatter:

Håkon Høst (red.)

ISBN:

78-82-324-0114-7 (Nettutgave)

Utgiver:

Fafo, Høgskolen i Oslo og Akershus, NIFU, Universitetet i Bergen

År:

2014

Rapportserie: Kvalitet i fag- og yrkesopplæringen

For å styrke grunnlaget for sitt arbeid med et kvalitetsvurderingssystem har Utdanningsdirektoratet utlyst midler til forskning knyttet til kvalitet i fag- og yrkesopplæringen. Prosjektet har en varighet på 4 år og er et samarbeidsprosjekt mellom Fafo, NIFU, Universitetet i Bergen og Høgskolen i Oslo og Akershus.

Dette er tredje delrapport. Se de øvrige rapportene fra prosjektet:

[Delrapport 1](#)

[Delrapport 2](#)

[Sluttrapport](#)

Et gjennomgående funn er at ulike fagtradisjoner skaper ulikhet i opplæring, ulike vurderingspraksiser og ulik organisering av opplæringskontorene. De ulike fagtradisjonene gir også lærlingene ulike utgangspunkt ved endt opplæring.

Dette er den tredje rapporten i samarbeidsprosjektet mellom NIFU, Fafo, Høyskolen i Oslo og Akershus og Universitetet i Bergen som studerer kvalitet i fag- og yrkesopplæringen. Prosjektet, som er bestilt av Utdanningsdirektoratet, ser både på hvordan kvalitetssystemer og kvalitetsvurdering utvikles innenfor fagopplæringen, og på den faktiske kvaliteten innenfor ulike deler av opplæringen.

Ulike fagtradisjoner i fag- og yrkesopplæringen

I bedrifter innenfor alle fagområder finner forskerne eksempler på opplæringspraksis som gir motivasjon og læringsinteresse, men det er store forskjeller i hva denne er forankret i - utover det konkrete arbeidet. Rørleggerfaget har for eksempel en sterk håndverksfaglig kultur, der mestrene er bærere av faglige «laugstradisjoner». Industrifagene er forbundet i en institusjonalisert fagarbeidertradisjon og lokale/regionale industrikulturer. Lærefagene i salg og administrasjon, som kom med Reform 94, støtter seg på relativt allmenne forestillinger og kompetanser knyttet til salg og kontorarbeid, uten forankring i spesifikke yrkesstrukturer.

To parallelle læringssystemer

Vurdering av opplæring i bedrift tilrettelegges og koordineres ofte av opplæringskontorene. Dette kan skape avstand til hva som skjer i bedriften i det daglige arbeidet. Forskerne kan derfor se konturene av to parallelle læringssystemer; ett knyttet til daglig arbeid i bedrift og ett knyttet til systematisk arbeid med dokumentasjon av læringsutbytte.

Opplæringskontorene får større betydning

Opplæringskontorenes tilnærming til medlemsbedriften er tillits- og utviklingsorientert, og i stor grad sammenfallende med fylkeskommunenes tilnærming til lærebedrifter og opplæringskontor. Samtidig har opplæringskontorene, om enn i noe varierende grad, etablert en posisjon hvor de også kan varsle muligheten for hardere styringsmidler i tilfeller der bedrifter gjentatt ganger lar være å etterleve rimelige standarder for det å være lærebedrift. Dette illustrer et økende rom for at opplæringskontoret kan utvikle en viss autonomi som aktør i kvalitetsarbeidet.

Liten ledighet blant nyutdannede

Ledighetsnivået blant de ferdig fagutdannede er gjennomgående lavt, men med betydelige forskjeller mellom ulike fagområder. Arbeidsmarkedstilknytningen er sterkest for de som har tatt fagbrev innen kjerneområdene i fagopplæringen, som Elektrofag og Byggfag. Faglærte innen Restaurant- og matfag, Service og samferdsel, samt Helse- og oppvekstfag, skiller seg ut med et noe høyere ledighetsnivå og en betydelig høyere andel av de faglærte i deltidsstillinger.

Flere tar påbygg

De siste årene har det vært en økning i andelen elever som søker påbygging til generell studiekompetanse i stedet for å begynne i lære, særlig innenfor helse- og oppvekstfag, og innen service og samferdsel. Innenfor de samme utdanningsprogrammene er det også en stor andel som søker seg til påbygging etter å ha tatt fagbrev. Analysene i denne rapporten viser imidlertid at en stor andel av de som tar påbygg ikke går videre til høyere utdanning. En mulig forklaring kan være at de har strøket eller har for svakt grunnlag for å studere videre. På andre områder gir analysene inntrykk av mer velfungerende overganger til arbeidslivet, og med gode muligheter for videre utdanning som bygger på fagbrevet, særlig fagskoleutdanning.